

V pořadí čtvrtý editorial časopisu Právo – časopis pro právní teorii a praxi by mohl být klidně o jedné z mezinárodních smluv, která ovlivnila dějiny tohoto státu pravděpodobně více, než se – s jistou mírou nadsázky řečeno – kdy povede našemu časopisu. Jisté je však to, že se našemu časopisu nepovede ovlivnit politické či právní dějiny našeho státu negativněji, než se to „povedlo“ Německu, Francii, Itálii a Velké Británii před 70 lety.

Události, které se staly v uplynulých několika týdnech a tak či onak souvisely s právem, bylo jistě více, a na mnohých z nich by se dala demonstrovat neschopnost právního státu Made in Czech nejen vymáhat právo, ale zejména zakořenit v povědomí široké veřejnosti natolik, aby nemohlo bez potrestání docházet k nezákonným excesům z mezí těžce se tvořící právní i žurnalistické kultury. Pokud jsme totiž již tak daleko, že se před každými volbami do toho či onoho zákonodárného sboru standardně objevují výpisy z telefonních odposlechnů českých tajných služeb a specializovaných útvarů pro odhalování závažné hospodářské trestné činnosti, nelze to brát až zas tak na lehkou váhu a svědčí to o právním suterénu našich veřejnoprávních institucí, v nichž dochází k vědomému rozprodeji informací. Novináři potom po zkušenostech z minulá, kdy se každá skrytá kamera považovala za akt hrdinství hodného metálu, nabyli dojmu, že porušování ústavních ustanovení na ochranu osobnosti v jejich případech neplatí, zvláště, trestali se jím zlo. Vždyť kdo nemá co tajit, ten se přeci bát nemusí, zní heslo všech věrozvěstů zapadlé (nikoliv západní, i když o té si lze iluze rovněž stěžít dále vytvářet) právní kultury. Státní zástupci, jež by měli zdvihát varovně prst a velet k obraně demokratických postulátů, mlčí v obavě, aby nebyli obviněni z politického angažmá, soudci Vrchního soudu postačí jako hlavní důkaz v kauze Kořistka výpověď žalobce, jiný soudce o pár měsíců předtím definuje v rozsudku spojený bývalého ministra spravedlnosti, státní zástupkyně a soudce Nejvyššího soudu jako soudcovskou mafii, pravděpodobně ve jménu pravdy a lásky.

Shora uvedené je kal, který nevypovídá o stavu naší společnosti nic, má však svoji výpovědní hodnotu o stavu naší justice, policie a politiky, tedy institucí, které mají ochranu právního státu v popisu práce. Smutnější zjištění už vidím jen v tom, že si Česká republika letos v aktuálním žebříčku publikovaném Světovou bankou hodnotícím podnikatelské prostředí ve světě „Doing Business 2009“ pohoršila o deset míst a obsadila 75. místo na světě. Pravda, v nedávné době udělala Česká republika několik vstřícných kroků ke zlepšení podnikatelského prostředí, které pravděpodobně zpráva Světové banky nestačila zohlednit. „A to i především vzhledem k tomu, že výsledky těchto kroků nejsou ještě objektivně známy a jen čas ukáže, zda byly správné,“ říká Petr Kužel, prezident Hospodářské komory České republiky.

Bylo by krásné, skoro až mystické, kdyby se vedle změn legislativy dařilo i měnit myšlení soudců, státních zástupců a policie, jakož i dalších orgánů veřejné moci, díky nimž se nezřídka kvalitní legislativa nepromítne do rozhodovací praxe tak, jak bylo zamýšleno, neboť zásada in dubio pro erario a skoro až nemocný akcent na ochranu veřejného pořádku má stále nezničitelnou přednost před svobodou člověka obecně, podnikání nevyjímaje. Nekončeme však pesimistickým mentorováním: „Doba je těžká“, se říká v každé době, my se však stáváme standardní západní demokracií. Shora uvedené o tom svědčí. Ironie? Nikoliv – právní stát se „peroutkovsky“ buduje desetiletí, právní rámec takového státu však již máme, a několik excesů na tom nic nezmění. A že to není důvod k oslavám? Omyl. Pro někoho možná málo, my právníci - lidé „nesnící“ - je však umíme docenit.

JUDr. Luděk Lisse, Ph.D. LL. M.

